

दिव्यांग हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार  
अकृषि विद्यापीठांमधील गट-अ ते गट-ड  
संवर्गातील पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित  
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग  
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२१/ प्र.क्र.४२/२१/विशि-१  
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,  
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२  
दिनांक :- २३.०६.२०२१

वाचा:-

- १) दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६
- २) केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि.०४.०९.२०२१ रोजीची अधिसूचना.
- ३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन परिपत्रक क्र. दिव्यांग-२०१९/ प्र.क्र.२५१ / दि.क.२, दिनांक १२.११.२०२०
- ४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र. दिव्यांग-२०१९/प्र.क्र.२५१/दि.क.२, दिनांक ०२.०२.२०२१
- ५) शासन निर्णय समक्रमांक दि.१६.०२.२०२१

शासन निर्णय:-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार दिव्यांगासाठी शासन सेवेतील पदांची सुनिश्चिती करणे आवश्यक आहे. यासाठी केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालयाने दि.०४.०९.२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करावयाच्या पदांची यादी विहित करून [www.disabilityaffairs.gov.in](http://www.disabilityaffairs.gov.in) या संकेतस्थळावर Policy/Act/Rules-Notification येथे List of Post identification suitable for Person with Benchmark Disability notified on ०४.०९.२०२१ या शीर्षाखाली प्रसिद्ध केलेली आहे. त्यामध्ये नमूद केल्यानुसार केंद्र शासनाने पदसुनिश्चिती करून दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित केलेली गट-अ ते गट-ड मधील जी पदे राज्य शासनाच्या आस्थापनेवर आहेत अशा पदांबाबत, केंद्र शासनाने प्रसिद्ध केलेली यादीमधील ज्या पदांची कर्तव्ये व जबाबदाच्या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासनाच्या सेवेतील (अधिनस्त कार्यालयातील पदांसह) पदांशी समान आहेत, अशा पदांची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील ती पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चिती करण्याच्या सूचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने दि.०२.०२.२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या आहेत. त्यानुसार संदर्भ क्र.५ येथील शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आलेला आहे. केंद्र शासनाच्या दि.०४.०९.२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेव्हारे दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित केलेली आहेत. त्यानुसार अकृषि विद्यापीठातील उर्वरित गट-अ ते गट-ड संवर्गातील पदे सोबत जोडलेल्या विवरणपत्र-अ व विवरणपत्र-ब मध्ये दर्शविल्यानुसार दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करण्यात येत आहेत.

३. सदर शासन निर्णय केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि.०४.०१.२०२१ ची अधिसूचना व सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दि.०२.०२.२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या सूचनेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०६२३१२०६३४१००८ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षाकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अजित बाविस्कर)  
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई,
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई,
- ४) मा. सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई,
- ५) मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण, मंत्रालय, मुंबई,
- ६) मा. राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण, मंत्रालय, मुंबई,
- ७) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/ विधानसभा विधानंडळ सचिवालय, मुंबई,
- ८) मा. मुख्यसचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
- ९) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १०) प्रधान सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ११) आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, आयुक्तालय, पुणे,
- १२) मा. कुलगुरु सर्व अकृषि विद्यापीठे,
- १३) मा. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १४) सर्व विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण,
- १५) कुलसचिव, सर्व अकृषि विद्यापीठे,
- १६) स्वीय सहायक प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १७) निवड नस्ती (विशि-१)

(उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक :- संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र४२/२१/विशि-१, दि.२३.०६.२०२१  
सोबतचे विवरणपत्र)

विवरणपत्र- अ

अकृषि विद्यापीठातील दिव्यांगसाठी सुनिश्चित करावयाची पदे.

क्र.	पदनाम	शारिरिक योग्यता	दिव्यांग प्रवर्गसाठी पदे सुनिश्चिती
<b>गट-अ</b>			
१	कुलगुरु	S, ST, BN, MF, RW, SE, H, C	a) B, LV b) OA, BA, OL, LC, Dw, AAV c) MD involving (a) to (b) above
२	उपकुलगुरु/प्र-कुलगुरु	S, ST, BN, MF, RW, SE, H, C	a) B, LV b) HH c) OA, BA, OL, LC, Dw, AAV d) MD involving (a) to (c) above
३	कुलसचिव	S, ST, W, SE, H, C, MF	a) B, LV b) D, HH, c) OA, BA, OL, BL, OAL, LC, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
४	वित्त व लेखाधिकारी	S, BN, MF, RW, SE, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
५	लेखाधिकारी	S, ST, BN, MF, RW, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, OAL, BLOA, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) MD involving (a) to (c) above
६	वरिष्ठ कायदा अधिकारी	S, ST, RW, H, C, MF	a) B, LV b) HH, c) OL, OA, BA, BL, OAL, BLOA, BLA, CP, LC, Dw, AAV d) SLD e) MD involving (a) to (d) above
७	सहायक वित्त अधिकारी	S, BN, MF, RW, SE, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) MD involving (a) to (c) above
८	आरोग्य अधिकारी	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, H, C,	a) OA, OL, BL, LC, Dw, AAV, b) SLD c) MD involving (a) to (b) above
९	कार्यकारी अधिकारी	S, ST, RW, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, OAL, BLOA, BLA,

			CP, LC, DW, AAV, MDy d) MI e) MD involving (a) to (d) above
१०	लेखापाल	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD (M) e) MD Involving (a) to (d) above
<b>गट-ब</b>			
१	सहायक अभियंता	S, ST, W, BN, L, KC, MF, RW, SE, H, C,	a) D, HH b) OA, OL, CP, LC, Dw, AAV, c) SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
२	सहायक कक्ष अधिकारी (सर्वसाधारण)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, BL, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
३	सहायक कक्षा अधिकारी (लेखा)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, BL, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
४	संग्रहालय संग्राहक (अभिरक्षक)	S, ST, W, BN, L, PP, RW, SE, C,	a) LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV, d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
<b>गट-क</b>			
१	वरिष्ठ सहायक (लेखा)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, OAL, BL, BA, CP, LC, Dw, AAV, d) ASD (M, MoD), SLD, MI e) MD involving above (a) to (d) above
२	कनिष्ठ तंत्रसहायक (बायोटेक्नोलॉजी)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	a) B, LV b) D, HH, c) OL, BA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD, (M, MoD), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
३	तंत्रसहायक (ग्रंथालय)	SE, ST, RW, BN, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD, (M,), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above

४	सर्वेक्षक (पुरातत्व)	S, ST, W, L, MF, SE, RW, C,	a) D, HH b) OA, OL, LC, Dw, AAV c) SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
५	उपकरण दुरुस्तीकार	S, ST, BN, RW, SE, H,	a) D, HH b) OL, BL, CP, LC, Dw, AAV c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
६	औषध निर्माता	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, RW, SE, H	a) D, HH b) OL, BL, CP, LC, Dw, AAV, c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
७	कनिष्ठ तंत्रसहायक (बायोइन्फर्मेटिक्स)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD (M, MoD), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
८	सांख्यिकी सहायक	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, OAL, BL, BA, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
९	प्राणी काळजीवाहक	S, ST, W, MF, RW, SE, H, C	a) LV b) D, HH c) OL, Dw, AAV d) ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१०	कंपाऊंडर	S, ST, W, BN, L, MF, SE, RW, H, C	a) D, HH b) OL, CP, LC, Dw, AAV c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
	<b>गट-ड</b>		
१	स्वच्छक	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, SE, H,	a) B, LV b) D, HH, c) OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
२	ग्राऊंडस्मन मार्कक (क्रिडांगण आरेखक)	S, ST, W, MF, RW, SE	a) LV b) D, HH c) OL, OAL, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above

(उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक :- संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.४२/२१/विशि-१, दि.२३.०६.२०२१  
सोबतचे विवरणपत्र)

**विवरणपत्र- ब**

केंद्र शासनाने प्रसिद्ध केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्ये व जबाबदार्या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी शासन सेवेतील पदांशी (अधिनस्त कार्यालयातील पदांसह) समान आहेत, अशी पदनामे भिन्न असलेली अकृषि विद्यापीठांमधील पदे दिव्यांगसाठी सुनिश्चित करण्याबाबत.

क्र.	पदनाम	शारिरिक योग्यता	दिव्यांग प्रवर्गासाठी पदे सुनिश्चिती
गट-अ			
१	अधिष्ठाता (विज्ञान व तंत्रज्ञान, वाणिज्य व व्यवस्थापन, मानवविज्ञान आणि आंतर-विद्याशाखीय अभ्यास विद्याशाखा)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	a) B, LV b) HH c) OA, BA, OL, BL LC, Dw, AAV d) MI e) MD involving (a) to (d) above
२	संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ	RW, SE, H, MF	a) LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, LC, Dw, AAV d) MI e) MD involving (a) to (d) above
३	उपवित्त व लेखा अधिकारी	S, BN, MF, RW, SE, C,	a) B, LV b) D, HH, c) OA, BA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) MD involving (a) to (c) above
४	उपकूलसचिव (कायदा व तक्रार निवारण)	S, ST, RW, H, C, MF	a) B, LV b) HH c) OL, OA, BA, BL, OAL, BLOA, BLA, CP, LC, Dw, AAV d) SLD, e) MD involving (a) to (d) above
५	वैज्ञानिक अधिकारी (श्रेणी-अ) सायंटिफीक ऑफीसर (ग्रेड-१)	MF, RW, SE, H	a) B, LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV, d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
६	इन्फर्मेशन सायंटिस्ट (बायोइन्फर्मेटिक्स)	S, ST, BN, MF, RW, SE, H, C,	a) B, LV b) HH, c) OA, BA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV d) MI e) MD involving (a) to (d) above
७	कर्मशाळा कार्यदेशक	S, ST, BN, KC, MF, SE, H, C	a) D, HH b) OA, OL, CP, LC, Dw, AAV, MDy c) SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above

८	सांच्चिकी विश्लेषक	S, ST, W, RW, SE, C, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV, MDy</li> <li>d) ASD (M), MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
<b>गट-ब</b>			
९	कक्ष अधिकारी (सर्वसाधारण)/कक्ष अधिकारी (लेखा)	S, ST, W, RW, SE, H, C, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, BL, OAL, BLOA, CP, LC, Dw, AAV,</li> <li>d) SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
२	तंत्रसहायक (ग्रंथालय)	S, ST, MF, RW, SE,	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, BL, OAL, BLA, BLOA, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M), SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
३	उपरक्षक संग्रहालय	S, ST, W, BN, MF, RW, SE	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ID, SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d)</li> </ul>
४	हाउस मैनेजर	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M), ID, SLD, MI</li> <li>e) MD Involving (a) to (d) above</li> </ul>
५	संशोधन सहभागक	S, ST, W, RW, SE, C, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) MI</li> <li>e) MD Involving (a) to (d) above</li> </ul>
६	वरिष्ठ विश्लेषक/ तांत्रिक सहायक	S, ST, W, RW, SE, H	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M), SLD, MI</li> <li>e) MD Involving (a) to (d) above</li> </ul>
<b>गट-क</b>			
१	प्रशिक्षित परिचारिका (आरोग्य केंद्र)	S, ST, W, MF, RW, SE, H, C	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>c) SLD, MI</li> <li>d) MD involving above (a) to (c) above</li> </ul>
२	कनिष्ठ सहायक (सर्वसाधारण)/ कनिष्ठ सहायक (लेखा)	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH,</li> <li>c) OA, BA, BL, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, MDy</li> <li>d) ASD, (M), SLD, MI</li> <li>e) MD involiving (a) to (d) above</li> </ul>

३	कलाकार-नि- प्रतिमाकार (मानवशास्त्र)	ST, L, PP, MF, SE	a) LV b) D, HH c) OL, LC, Dw, AAV, d) ASD, (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
४	तंत्रसहायक (भूशास्त्र)	S, ST, W, BN, KC, MF, SE, C,	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
५	तंत्रसहायक ग्रंथालय (संख्याशास्त्र)	SE, ST, RW, BN, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
६	तंत्रसहायक परिरक्षण	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, H, C	a) D, HH b) OA, OL, BL, Dw, AAV, c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
७	तंत्रज्ञ (सर्वसाधारण)	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, H, C	a) D, HH b) OA, OL, BL, Dw, AAV, c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
८	तांत्रिक सहायक (फोटोग्राफी)	MF, RW, ST, W	a) LV b) D, HH c) OA, BA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, d) ASD (M, MoD), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
९	प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	S, ST, BN, RW, SE, H	a) LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१०	विद्युत तंत्रज्ञ	S, ST, W, MF, RW, SE	a) D, HH b) OA, OL, LC, Dw, AAV c) ASD, (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
११	प्रमुख भांडाररक्षक	S, ST, W, L, PP, MF, SE, RW	a) LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१२	तंत्रसहायक (प्राणीशास्त्र)	S, BN, SE, RW, C, MF, ST, W	a) D, HH b) OL, CP, LC, Dw, AAV c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
१३	कार्यालय सहायक	S, ST, W, MF, SE, H, C	a) B, LV b) OA, OL, BL, LC, Dw, AAV c) ASD (M), ID, SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above

१४	कर्मशाळा कार्यदेशक	S, ST, BN, MF, RW, SE	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M), ID, SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
१५	बांधकाम सहायक	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
१६	विद्युत पर्यवेक्षक	S, ST, W, MF, SE	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) D, HH</li> <li>b) OL, LC, Dw, AAV</li> <li>c) SLD</li> <li>d) MD involving (a) to (c) above</li> </ul>
१७	कनिष्ठ कार्यालय सहायक	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) OA, BA, OL, BL, OAL, LC, Dw, AAV, MDy</li> <li>c) ASD (M), MI</li> <li>d) MD involving (a) to (c) above</li> </ul>
१८	झॉफ्टसमन (स्थावर/ रसायन)	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, RW, SE, H	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, BL, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M), SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
१९	अभिलेख सहायक	S, ST, W, MF, SE, RW, C	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, BL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, MDy</li> <li>d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
२०	नर्स कम सेक्रेटरी	S, ST, W, MF, RW, SE, H, C	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>c) SLD, MI</li> <li>d) MD involving (a) to (c) above</li> </ul>
२१	सांख्यिकी लिपिक	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, OL, OAL, BL, BA, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M, MoD), SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
२२	क्वालिफाईड अंडेंडंट	S, SE, RW, W, ST, BN, MF	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) B, LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OA, BA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, MDy</li> <li>d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>
२३	प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	S, ST, W, BN, L, PP, MF, SE, C	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) LV</li> <li>b) D, HH</li> <li>c) OL, CP, LC, Dw, AAV</li> <li>d) ASD (M, MoD), SLD, MI</li> <li>e) MD involving (a) to (d) above</li> </ul>

२४	कल्यारिस्ट	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, H, C	a) LV b) D, HH c) OA, OL, CP, LC, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD Involving (a) to (d) above
२५	उत्थनन-नि-कलाकार	S, ST, BN, MF, RW, SE, H, C	a) D, HH b) OA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV c) ASD (M), SLD, MI d) MD Involving (a) to (c) above
२६	विद्युत आवेक्षक	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, SE	a) D, HH b) OA, OL, CP, LC, Dw, AAV c) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
२७	सुरक्षा अधिकारी	S, ST, W, JU, RW, SE, H	a) D, HH b) OA, OL, CP, LC, Dw, AAV c) SLD d) MD Involving (a) to (c) above
२८	रंगमंच प्रकाशतंज्ज	S, ST, W, MF, RW, SE, H	a) LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
२९	चटई सहायक	ST, W, MF, SE	a) LV b) D, HH c) OL, BL, LCDw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
३०	पाठ्यनिर्देशक-नि-तांत्रिक सहायक	SE, ST, RW, BN, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
३१			f)
<b>गट-ड</b>			
१	चक्रमुद्रित यंत्रचालक	S, ST, BN, MF, SE	a) B, LV b) D, HH, c) OA, OL, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
२	माळी-नि-पहारेकरी	S, ST, W, BN, L, RW, SE, H, MF	a) LV b) D, HH c) OA, BA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
३	ग्रंथालय शिपाई	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above

४	खानसामा-नि- अतिथीगृह परिचर	S, ST, W, BN, L, PP, MF, RW, SE, H	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
५	कुशल कामगार (आरोग्य केंद्र)	S, ST, W, MF, RW, SE, H, C	a) LV b) OL, CP, Dw, AAV c) ID, MI d) MD involving (a) to (c) above
६	आरोग्य परिचर (आरोग्य केंद्र)	S, ST, BN, PP, RW, SE, H	a) LV b) D, HH c) OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
७	प्रमुख पहारेकरी	S, ST, W, JU, RW, SE, H	a) D, HH b) OA, OL, CP, LC, Dw, AAV c) SLD d) MD Involving (a) to (c) above
८	विजतंत्री (तारमार्गत्री- नि-शिपाई)	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, SE	a) D, HH b) ASD (M), SLD, MI c) MD involving (a) to (b) above
९	रंगमंच मदतनीस	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above
१०	सायकलो सहायकाचे मदतनीस	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, H, C	a) D, HH b) OA, OL, OAL, LC, Dw, AAV c) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above
११	टोळकर	S, ST, W, L, KC, PP, MF, RW, SE, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M, MoD), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above

**Abbreviations :-**

Sr. No.	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
1	B	Blind	9	DW	Dwarfism
2	LV	Low Vision	10	AAV	Acid Attack Victim
3	D	Deaf	11	ASD	Autism Spectrum Disorder (M-Mild)
4	HH	Hearing Handicapped	12	ID	Intellectual Disability
5	OL	One Leg	13	SLD	Special Learning Disability
6	OAL	One Arm and One Leg	14	MI	Mental Illness
7	CP	Cerebral Palsy	15	MD	Multiple Disabilities
8	LC	Leprosy Cured			

**Abbreviations :-**

Sr. No.	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
1	S	Sitting	6	PP	Pulling and Pushing
2	ST	Standing	7	MF	Manipulation by Fingers
3	W	Walking	8	SE	Seeing
4	BN	Bending	9	H	Hearing
5	L	Lifting	10	C	Communication